

УДК 273.13 (0.044) : 271 «1781»

DOI: [https://doi.org/10.33782/eminak2020.2\(30\).403](https://doi.org/10.33782/eminak2020.2(30).403)

ОБІЖНИК ПРОТОІГУМЕНА ІНОКЕНТІЯ МАТКОВСЬКОГО ЧСВВ (29.01.1781 р.)

Ігор Кривошея¹, Юрій Стецик²

¹ Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини (Умань, Україна)
e-mail: igorkryvosheia@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1429-8293>

² Дрогобицький державний педагогічний ун-тет ім. Івана Франка (Дрогобич, Україна)
e-mail: stetsyk_u_o@ukr.net; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1795-687X>

Окреслено актуальність питання для розвитку сучасної церковної археографії. Визначено рівень наукової новизни та методологічні засади публікації обіжника протоігумена Інокентія Матковського Чину Святого Василія Великого. Подано огляд епістолярних видань та друкованих і рукописних листів. Проведено джерелознавчу характеристику листа. Визначено призначення обіжника. Виокремлено структурні частини документа. Подано загальний огляд інформаційного наповнення листа.

Ключові слова: лист, обіжник, протоігумен, капітула, консульта

Постановка проблеми. У сучасних умовах розбудови мережі чернечих осередків Василіанського Чину в Україні постає необхідність у відродженні системи управління розпорощеними обителями. Адже сучасна система адміністративно-територіальної організації василіанського аскетичного життя на українських землях бере свої витоки з XVIII ст. Хоча основною датою утворення Василіанської Конгрегації вважається 1617 р., однак процес формування Чину набув завершеної організаційної форми аж у 1743 р. Саме із утворенням Руської (Святопокровської) провінції пов'язані процеси уніфікації та модернізації унійного чернецтва східного обряду. Вагому роль у цих процесах відігравали протоігумени, які керували всім чернецтвом, що мешкало на території провінції. Відповідно постає необхідність у вивченні адміністративного досвіду протоігуменів Святопокровської провінції, який відображений в листах обіжників, що продукувалися ними.

Наукова новизна. В сучасній церковній археографії не віднаходимо спеціального корпусу документації в якій було б відображено листування протоігуменів Святопокровської провінції за 1739-1839 рр. Натомість віднаходимо тільки листування василіанських урядників із Апостольським Престолом¹. У таких реаліях постає необхідність у заповненні певних лакун серед археографічних видань. Запропонований обіжник вперше був виданий у Почаївській василіанській друкарні (січень 1781 р.)². Упродовж тривалого часу друкований обіжник мандрував із одного до іншого монастиря та переписувався до книги «актів домових», яка провадилися при кожній обителі провінції³. Відповідно до нашого часу дійшли як копії рукописних листів, так і

¹ Welykyj A., Pidrutchnyj P. Litterae Basilianorum in Terris Ucrainae et Bielarusjae (1601-1760) // Annals of OSBM. 1979. Ser. II. Sec. III. Vol. I-II.

² Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. Ф. 1. Спр. 1104. Арк. 53-54зв.

³ Biblioteka Jagiellońska w Krakowie. Rękopis 4502. K. 90-92 (zw).

друкований оригінал обіжника. Співставлення різних списків із оригіналом дозволяє визначити географію поширення обіжника та дає змогу говорити про певну обізнаність із його змістом. Запровадження до широкого наукового обігу тексту обіжника дозволить дослідникам чернецтва ознайомитися із основними настановами протоігумена Інокентія Матковського.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Започатковані Юрієм Стециком та Ігорем Кривошеєю археографічні студії з історії Уманського василіанського монастиря й адміністративної праці протоігуменів Святопокровської провінції дозволяють систематизувати джерельний матеріал, який досі не запроваджений до наукового обігу⁴. Зокрема, Юрій Стецик започаткував серію видань обіжників протоігуменів⁵. І цей лист є продовженням розпочатих археографічних публікацій. В історіографії досліджень Василіанського Чину зустрічаємо тільки загальні огляди обіжників протоігуменів Святопокровської провінції⁶.

Джерельна база дослідження охоплює різні списки (як рукописні, так і стародруковані) листів-обіжників, які уклалися протоігуменом Інокентієм Матковським і його попередниками. Для верифікації інформації залучено постанови Тороканської провінційної капітули (1780 р.), розпорядження Білостоцької консульти (грудень 1780 р.) та повідомлення із обіжників протоігуменів (07.02.1777 р., 15.11.1778 р.)⁷.

Мета дослідження – проаналізувати структуру та зміст листа-обіжника Інокентія Матковського, протоігумена Святопокровської провінції.

Виклад матеріалу. Біографічні відомості про ієромонаха та протоігумена Інокентія Матковського подані у дослідженнях Юрія Стецика⁸. Тож зупинимося докладніше на джерелознавчій характеристиці листа-обіжника. Цей вид епістолярної документації набув популярності серед протоігуменів Святопокровської провінції в останній чверті XVIII ст. Ці обіжники уклалися з метою ознайомлення всіх настоятелів монастирів провінції з постановами провінційних капітул і розпорядженнями консулт. Якщо капітули виконували законодавчі та виборчі функції, то консульти були виконавчими органами управління.

Із виборами протоігумена водночас проводилося на провінційній капітулі обрання колегіального органу управління – провінційної управи: чотирьох консулторів і

⁴ Кривошея І., Стецик Ю. Джерела історії Уманського Василіанського монастиря: географія, походження та інформаційний потенціал // Історичні джерела в українському інформаційному й освітньому просторі: верифікація та інтерпретація: монографія / наук. ред. д.і.н. проф. О.О. Салати. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2018. С. 24-37; Stetsyk Y., Kolpakov V. Administrative Authority of Protohegumens of Syatopokrovska Province (1743-1780): Historical and Legal Aspects // East European historical bulletin. 2019. Issue 11. P. 56-65.

⁵ Стецик Ю. Циркулярні листи протоігумена Онуфрія Братковського як джерело регламентації чернечого життя у монастирях Святопокровської провінції (1772-1775 рр.) // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ. Серія «Історія». 2016. Вип. 38. С. 15-28; Стецик Ю. Лист-обіжник протоігумена Йосифа Моргульця до монастирів Святопокровської провінції (07.02.1777 р.) // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ. Серія «Історія». 2017. Вип. 40. С. 131-144.

⁶ Ваврик М. До історії василіанських капітул у Галичині в XVIII-IX ст. // Записки ЧСВВ. 1958. Серія II, Секція II, Т. III (IX), Вип. 1-2. С. 46-68; Lorens B. Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743-1780. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2014. 560 s.

⁷ Biblioteka Jagiellońska w Krakowie. Rękopis 4502.

⁸ Стецик Ю. Реформаційний декрет протоігумена Інокентія Матковського (02.07.1781 р.) як джерело до вивчення чернецтва Уманського василіанського монастиря // Емінак: науковий щоквартальник. 2016. № 3 (15) (липень-вересень). Т. 1. С. 22-27.

секретаря. Протоігумен не приймав одноосібних рішень, а постійно радився із своїми консульторами та настоятелями монастирів. Для цього він скликав дорадчі засідання, які отримали назву консулт, оскільки їхню основу становили обрані консультори (радники) провінції, які водночас призначалися настоятелями монастирів, а отже не могли проживати поряд із протоігуменом і секретарем у Провінційному Домі (на той час був у Почаївській Лаврі). Виходячи із таких обставин, протоігумен постійно мандрував до різних монастирів провінції, проводячи їхні візитаційні оглядини, а по її завершенні скликав консулту для обговорення виявлених недоліків в укладі аскетичного життя. На цих зібраннях розглядалися поточні питання провінційного управління: розподіл фундацій і зобов'язань між монастирями, організація чернечих студій, розгляд дисциплінарних справ⁹.

Як постанови капітул, так і розпорядження консулт знайшли своє відображення у циркулярних листах (обіжниках) протоігуменів Святопокровської провінції. До нашого часу збереглися як рукописні, так і друковані листи. Зокрема, це обіжники протоігуменів Онуфрія Братковського, Йосифа Моргульця та Інокентія Матковського¹⁰.

У структурі розглядуваного листа-обіжника можемо виокремити три тематичні складові частини: 1) постанови Тороканської провінційної капітули (1780 р.); 2) розпорядження Білостоцької консулти, яка проводилася за спільною участю управ Галицької та Польської провінцій (грудень 1780 р.); 3) нагадування про розпорядження, які подані в обіжниках попереднього протоігумена Йосифа Моргульця (07.02.1777 р., 15.11.1778 р.).

У першій частині постанови Тороканської провінційної капітули зобов'язували настоятелів монастирів: до укомплектування бібліотек шляхом обміну літературою між обителями провінції; до підготовки документації та фінансової підтримки для прокураторів Чину у Варшаві та Любліні; до розподілу фінансових внесків для потреб Чину на три частини (1. для протоархимандрита, 2. для протоігумена, 3. на будівництво у Почаєві); до активної місіонерської праці.

У другій частині наведено розпорядження Білостоцької консулти (грудень 1780 р.), які поширювалися як на чернецтво Польської (Святопокровської), так і Галицької (Святоспаської) провінцій: щоб місіонери та професори, у вільний від виконання основного обов'язку час, залучалися до проповідницької праці у монастирському храмі; магістри новіціатів повинні дбати про розвиток у новиків здібностей до духовної науки та враховувати віковий ценз у складені аскетичних обітів і їх бажань щодо вибору провінції (для Польської провінції – 16 років, для Галицької провінції – 24 роки); листування повинно носити офіційний характер, кожний лист повинен скріплюватися усталеною печаткою; по обіді потрібно співати гімн «Богородиця ти є лоза істинна», або ж інші церковні пісні присвячені святковому дню; щоб монахи, які переходять із однієї провінції до іншої, повинні мати із собою послухальний лист із дозволом протоігумена провінції, де він мешкав до цього.

У підсумковій частині листа звернута увага на виконання розпоряджень, які видавалися попереднім протоігуменом Йосифом Моргульцем: щоб не по одній, а по дві літургії щомісяця відправляти за потреби провінції; щоб листи зберігалися у монастирській канцелярії, вписувалися до книги «Актів домових», перечитувалися кожної чверті року для монастирської спільноти та під час візитацій перевірялася їх наяв-

⁹ Stetsyk Y., Kolpakov V. Op. cit. P. 56-65.

¹⁰ Стецик Ю. Циркулярні листи протоігумена Онуфрія Братковського... С. 15-28; Стецик Ю. Лист-обіжник протоігумена Йосифа Моргульця... С. 131-144.

ність; щоб монахи не носили годинників із золотими і срібними прикрасами, оскільки це вважалося світською модою; щоб настоятелі уклали реєстр монастирської спільноти та відправили до Провінційного Дому для упорядкування каталогу всієї провінції; із дозволу єпископів настоятелі обителі могли підготовляти сповідників шляхом екзаменування ієромонахів спільноти для визначення їх здібностей. Список визначених здібностей чернецтва, разом із реєстром монастирської спільноти, необхідно було надсилати до Провінційної Управи¹¹.

Висновки. Виклад інформаційного матеріалу розглядуваного листа-обіжника структурований логічно та послідовно. У ньому подано основні нововведення, які запроваджувалися Тороканською провінційною капітулою та Білостоцькою консультою, які продовжували та доповнювали модернізаційні запровадження попереднього протоігумена Йосифа Моргульця. Активізація модернізаційних процесів була зумовлена суспільно-політичними змінами: першим поділом Речі Посполитої. Адже ця подія дала поштовх до поділу двох чернечих провінцій (Польської та Литовської) на чотири адміністративно-територіальні одиниці (Польську, Галицьку, Литовську, Білоруську). Про їх утворення офіційно проголошено на Тороканській генеральній капітулі (1780 р.), що також відображено у розглядуваному листі. 1780-1783 рр. був перехідним періодом щодо розподілу чернецтва та монастирів між новоутвореними провінціями. Відповідно в цей час відбуваються спільні засідання двох провінційних управ, що знайшло відображення у розпорядженнях Білостоцької консульти.

Перспективним напрямом дослідження вважаємо подальший пошук обіжників інших протоігуменів з метою укладення спеціального історико-археографічного збірника.

REFERENCES

- Kryvosheia, I. & Stetsyk, Y.** (2018). Dzherela istorii Umanskooho vasylianskoho monastyria: heohrafia, pokhodzennia ta informatsiinyi potentsial [Sources of History of the Uman Basilian Monastery: geography, origin and information potential]. In Salata, O.O. (Ed.). *Istorychni dzherela v ukrainskomu informatsiinomu i osvitiinomu prostori: veryfikatsiia ta interpretatsiia* (pp. 24-37). Vinnytsia: TOV «TVORY» [in Ukrainian].
- Lorens, B.** (2014). *Bazylianie prowincji koronnej w latach 1743-1780*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego [in Polish].
- Stetsyk, Y.** (2016). Reformatsiinyi dekret protoihumena Inokentii Matkovskoho (02.07.1781 r.) yak dzherelo do vyvchennia chernetstva Umanskooho vasylianskoho monastyria [The reformation decree of the protoihuman Innocenti Matkovski (02.07.1781 year) as a source to the study of monastic Basilian monastery in Uman]. *Eminak*, 3 (15), Vol. 1, 22-27 [in Ukrainian].
- Stetsyk, Y.** (2016). Tsyrukuliarni lysty protoihumena Onufria Bratkovtskoho yak dzherelo reglamentatii chernechoho zytia u monastyriah Sviatopokrovskoi provintsii (1772-1773 roky) [The circular letters of the protoihuman Onuphrius Bratkovsky as a source of regulation in the life of monastic (1772-1775)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats DDPU. Serii «Istoriia»*, 38, 15-28 [in Ukrainian].
- Stetsyk, Y.** (2017). Lyst-obizhnyk protoihumena Yosyfa Morhultsia do monastyriv Sviatopokrovskoi provintsii [The encyclical letter of Joseph Morhulets addressed to the monasteries of Svyatopokrovsk Province (07.02.1777)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats DDPU. Serii «Istoriia»*, 40, 131-144 DOI: 10.24919/2312-2595.40.123244 [in Ukrainian].
- Stetsyk, Y. & Kolpakov, V.** (2019). Administrative Authority of Protohegumens of Svyatopokrovsk Province (1743-1780): Historical and Legal Aspects. *Skhidnoievropeyskyi Istorychnyi Visnyk [East European Historical Bulletin]*, 11, 56-65. DOI: 10.24919/2519-058x.11.170700 [in English].
- Vavryk, M.** (1958). Do istorii vasyliianskykh kapitul u Halychyni v XVIII-XIX stolitti [The history of the

¹¹ Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. Ф. 1. Спр. 1104. Арк. 53-54зв.

Basilian chapters in Galicia in the seventeenth and nineteenth centuries]. *Zapysky ChSVV – Annals of OSBM* (ser. II, sec. II, Vol. III (IX), issue. 1-2), 46-68 [in Ukrainian].

Welykyj, A. & Pidrutchnyj, P. (1979). *Litterae Basilianorum in Terris Ucrainae et Bielarusjae* (1601-1760). *Zapysky ChSVV – Annals of OSBM* (ser. II, sec. III, Vol. I-II) [in Latin].

Yurii Stetsyk

(Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University, Drohobych, Ukraine)

e-mail: stetsyk_u_o@ukr.net

ORCID:<https://orcid.org/0000-0003-1795-687X>

Ihor Kryvosheia

(Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine)

e-mail: igorkryvosheia@gmail.com

ORCID:<https://orcid.org/0000-0003-1429-8293>

Circular of OSBM Protohegumen Inokentii Matkovskiy (January 29, 1781)

The relevance of the issue for the development of modern church archeography is outlined. The scientific novelty level and methodological bases of epistolary documents publication are determined. An overview of epistolary publications is given. Different lists of the circulator are analyzed. The source description of the letter is carried out. The reason for the circular is clarified. The structural parts of the document are named. A general overview of the information content of the letter is given.

In the current conditions of creating a network of monastic centers of the Order of Saint Basil in Ukraine, there is a need for revived management systems of scattered monasteries. The modern system of administrative and territorial organization of Basilian ascetic life in Ukrainian lands originates in the 18th century. The processes of unification and modernization of the union monasticism of the Eastern rite were connected with the formation of the Holy Pokrova Province. Protohegumens played an important role in those processes. Accordingly, there is a need to study their administrative experience, represented in the circulars.

The main goal of the study is to identify the structure and contents of the circular. The presentation of the information material of the letter is structured logically and consistently. It presents the main innovations introduced by the Torokan Provincial Chapter and the Bilostok Consulta. The intensification of modernization processes took place because of social and political changes (the first division of the Polish-Lithuanian Commonwealth). This event gave impetus to the division of the two monastic provinces (Polish and Lithuanian) into four administrative and territorial units (Polish, Galician, Lithuanian, Belarusian). Their formation was officially announced at the Torokan General Chapter (1780). 1780-1783 was a transitional period for the distribution of monasticism and monasteries between the newly formed provinces. Correspondingly, at that time the joint meetings of two provincial councils (Bilostok Consulta) took place.

We consider the further search for circulars of other Protohegumens to be a promising area of study in order to compile a special archeographic collection.

Keywords: letter, circular, Protohegumen, Chapter, Consulta

[Обіжник протоігумена Інокентія Матковського (Загорів, 29.01.1781 р.)]¹²

**Innocenty Matkowskowsi Z. S. B. W., S. T. D., Opat Kaniowski, Prowincyi pod
tytułem Najświętszey Maryi Panny Prowincyał
Przewielebnym monasterów prowincyi naszej przełożonym, jako też wieleb-
nym Oycom i Braci władzy naszej poruczonym, pokóy w Panu.**

K. 53 // Włożonego na Nas obowiązku przez wruczenie rządów Prowincyi Opieką Najświętszey Maryi P[anny] zaszczyconey, tym usilniey dopelnić żądamy, im gorliwiey o ocalenie praw, czyli ustawów zakonnych, tak przez nas samych, iako i podręcznych nam Oj[ców] i B[ratów] starać się mamy na których to praw ocaleniu gruntuie się doskonałość zakonna, a w tey coraz więcey postępować każdy z osób zakonnych winien pod obowiązkiem sumnienia. Do tego ustawów zachowania, nie mało pomoże wiadomość obrad naszych zakonnych, mianowicie na kapitulach i konsultach mianych, gdzie niektóre przestrogi, potrzebne zalecenia, i nakłaniające do dobrego pobudki Oyców wybornych zdaniem układać się zwykły, nic nie odstępuiąc od przepisów tak S. Patriarchy Naszego Bazylego Wielkiego, iako też SS. Zakonu naszego Oyców w duchu i doskonałości zakonney gorliwych. Co zaś dawniejsze ustanowiły kapituly; częścią prasa onych drukarska obwieściła, częścią poprzedników naszych okolne oglosily listy. Podobnie co ostatnia kapitula generalna w Torokaniach miana, długim przeciągiem czasu i pracy nie mniej gorliwie, iako doskonale ułożyła, trudno iest niniejszym, ile krótkim, listem zamknąć i ogłosić, nad to że raz kapitula i oney chwalebne dzelo wyściem z pod prasy drukarskiej exemplarów rozesłać się mających po wszystkich monasterach oglosi i obwieści. Sądziemy przeto, iż terazniejszym listem naszym dosyć będzie ogłosić przewielebnościom i wielebnościom waszym, tak zalecenia kapituly prowincyalney Torokańskiej, (na którey, iako iuż podobno wszystkim wiadomo, stanol podział dwóch przedtym prowincyi na cztery, iako to Polskiej na Galicką i Polską, Litewskiej na Bialo-Ruską i Litewską) iako też niektóre ostrzeżenia i uwagi z konsulty w Białymstoku odprawionej, za pomocą i wsparciem Nas Rady obydwóch prowincyi Polskiej i Galickiej. Nayuroczyściey tedy ogłaszamy zalecenia kapituly prowincyalney Torokańskiej.

A nayprzód: Iż wspomniana kapitula obowiązui mieyscowych przełożonych: 1-mo: Aby biblioteki monasterów rządóm swoim powierzonych pilnie zwidzieli, i gdy podwoione, lub potroione exemplarze iednego auktoru upatrzą, innym monasteróm, podobnego exemplarza żadnego niemaiącym, za sprawiedliwą ostąpili cenę: lub też gdy w inney bibliotece drugiego auktoru podwoione exemplarze, zneydować się będą, wzamian za swoje podwoione exemplarze podług sprawiedliwej tasy oddali *Sess: 8-va. Nro 1.*

2-do. Ciż mieyscowi przełożeni, gdy interest iakowy prawny J. XX. prokuratoróm pilnuiącym spraw w Warszawie, lub też w Lublinie poruczają: nie tylko mają zupełnie i dostatecznie przez papiery na to przygotowano, onych zainformować, i ściągające się do prawnych kroków czasu, mieysca i dzieła, iuż zaczętego lub // K. 53 (zw) //

¹² Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. Ф. 1. Спр. 1104. Арк. 53-54зв.

maiącego się zacząć, okoliczności należyście przelożyć: ale też wydatek pieniężny na utrzymanie prawne interessu, przez nichłożony zupełnie nadgrodzić. *Sess. 9-na ad finem.*

3-tio. Gdy monaster nasz Poczaïowski dla rozpoczętej w nim fabryki utrzymować i żywić, iak by powinien, nayprzewielebniejszego oycy naszego rządce Zakonu z całą radą jego nie iest zdolnym w tym czasie, innego kapituła obmyśleć szrodku do należytego utrzymowania teyże rady Proto-Archimandryczey niemogła, iak tylko do dawniejszey zwyczajney składki na podrózne potrzeby prowincyi, nową wyznaczyć składkę w ten sposob: by dawniejsza składka umiarkowaniem trzech części dzielona była, a tak dwie części nowe do dawniejszey całej składki przydać się mają: naprzykład: monaster który płacił złotych polskich sto, te na troie dzieląc, wyniesie każda część złotych polskich trzydzieści trzy, groszy dziesięć, przeto łącząc do złotych sta, części nowych dwie, to iest złotych polskich sześćdziesiąt sześć groszy dwadzieścia: teraz będzie wypłacić obowiązany złotych polskich 166 grosz 20. Podobny dział w większym i mniejszym wydatku zachowany być ma. Tym zaś końcem te kapitułarne ogłasza się ułożenie, aby mieysc przelożeni wcześniej takową wygotowali składkę, i w czasie kanoniczney wizyty wyliczyć ją i oddać bez żadney wymówki i zawodu gotowemi byli. *Sess. 2-da Nro 1.*

4-to. Pilnie roztrząsając też kapituła Torokańska, obowiązek funduszowy przez missye po klasztorach obydwóch prowincyi na nas, tak w Galicyi, iako też panowaniu Polskim, włożony: aby XX. missionarze chwalebnych prac swoich dla pożytku zbawiennego dusz ludzkich, iako też dla wykonania chęci i myśli fundatorów swoich, gorliwie dopelniali: zalecić i przelożonych mieyscowych na sumnienia obowiązać nie zanedbala, usilnie przykazując staranność, z użyciem do tego wszelkich środków, by funduszowe, gdzie są po klasztorach missye, corocznie z wszelką pilnością odprawiane były. Gdy by zaś przez iakowy przypadek, lub niedostatek osób w którym, do missyi obowiązany klasztorze, zbywalo na Zakonnikach do tey apostolskiej pracy zdolnych: na ów czas mieysca przelożony, z innego poblizszego klasztoru missionarzów sprowadzi nakładem monasteru swego: a tak chęciom pobożnych fundatorów dosyć uczynić obowiązany będzie. *Sess. 9-na Nro 5.*

Powtóre: Na obradach naszych w klasztorze Bialostockim mianych, gdzie obydwóch Prowincyi Rada zgromadzona była, w roku teraz skończonym 1780, w dniach ostatnich miesiąca grudnia ułożyliśmy, i tymże listem naszym okolnym ogłosić nie zanedbywamy, następujących przestroż w ścisłym zachowaniu być mających.

1-mo. Aby XX. Missionarze, gdy od prac missyi są wolnemi, ambonę domową w niedziele i święta uroczyste dla pożytku zbawiennego ludzi na nabożeństwo do nas garnących się, zastąpić z wszelką pilnością starali się, mianowicie w tych monasterach, w których dla niedostatku osob każących niema sprawującego urząd kaznodziejski: które to kazania tak przygotowane być mają: aby w czasie odprawiającej się missyi tymże XX. Missionarzóm przydać się mogły. Do podobnego w miewaniu kazań obowiązku znać się mają XX. Professorowie w każdym czasie tym, którego od prac i zabaw szkolnych wolnemi będą, zwłaszcza gdzie na kaznodziei, i sposobnych do przepowiadania słowa Bożego zbywa. Przeto iezeliby który z XX. Missionarzów, lub Professorów mający zręczność i sposobność od wspomnianey chciał się uchylić pracy, nie mając w wymówieniu się należytey przyczyny: takowemu mieysca przelożony, podług proporcji niedbalstwa, habitowego uiać ma, i będzie powinien. Ciż XX. Missionarze corocznie w miesiącu styczniu, nas prowincyała uwiadomić mają, kędy, iak wiele,

i z iakowego obowiązku missye odprawili; abyśmy łatwiej dociec mogli, iako, i czyli wszędy funduszom missionarskim zadosyć się staie, którey powinności pilnie przestrzegać będą mieysca przełożeni.

2-do. Xięża Magistrowie nowicyatów dopilnować mają, aby nowicyuszowie nasi, zdolność do powiedzenia nauki duchowney mający, w święta uroczyste kolejno na kształt kazań, dawniejszym zwyczajem w refektarzu exorty miewali, a // K. 54 // w cerkwi dla pożytku ludzi na nabożeństwo zgromadzonych, nauki sposobem katechizmu odprawiali. Tey jednak usługi nie będą czynili z publiczney ambony, ale ze wszelką skromnością, w przytomności przydanego sobie socyusza, na ziemi stojąc, odprawiać wruczone sobie dzieło będą, tak aby ztąd w nowicyackiej probie, i ducha ćwiczeniu żadney nie odnosili szkody. Ciż XX. Magistrowie w prowincyi naszey Polskiej, tak z obowiązku kapituły prowincyalney Torokańskiej, iako też z zalecenia ostatney konsulty naszey w roku ninieyszym 1781 w Białymstoku pierwszych dni stycznia mianey, każdego z nowicyuszów, do uczynienia słubów zakonnych zabierającego się, pytać mają, iezeli by professyą na prowincyą Polską lub też na Galicką uczynić chcieli: nie namawiając, ani przymuszając żadnego do tey albo owey prowincyi. Którzy iezeli w prowincyi naszey Polskiej zostać usiłuią, bądź urodzeni w Galicyi, po zakończonych leciech szesnastu, do professyi przypuszczeni być mają. Jezeli przeciwnie, urodzeni w Galicyi, do własney się oyczyzny powrócić, i na prowincyą Galicką professyą uczynić zechcą, przed dopelnieniem lat dwudziesto czterech wieku swego, do professyi uczynienia przypuszczeni nie będą, aby w tey mierze prawo nayiaśniejszego ceserza Jgmc i śwóy odebrało skutek.

3-tio. Jako dawniejsze obrady nasze, tak też Białostocka, ściśle i surowo wszystkich bez wyłączenia oyców i braci obowiązue; aby listów żadnych, nie tylko do świeckich, ale też do żadnego z zakonników, nawet i przełożonych, pisywać bez wiedzy mieyscowego starszego, lub w niebytności, mieysce jego utrzymującego, nie wazyli się. Gdy zaś pisanie listu nieuchronna wymagać będzie potrzeba, napisany przełożonemu, lub w niebytności, namiestnikowi iego do zapieczętowania ma być oddany. Co aby łatwiej uskutkować się mogło, wzmiankowana konsulta Białostocka ten obmyśliła sposób, i dozorowi czyli piłności mieyscowych przełożonych zaleciła; aby w każdym monasterze naszym, iedna tylko dla wszystkich powszechna pieczętka była, z tym okolo kolumny Świętego Oycy Naszego na pisem: *Sigillum Monasterii NN*. Takową pieczętką listy, nietylko od młodszych, ale i od przełożonego pisane, pieczętowane być mają tak dalece, że gdy wspomnionego pieczętki wyrażenia na iakowym liście odbierający nie upatrzy tego listu rozpieczętować, a tym bardziej czytać niema, iako nie prawnie i przeciwko ninieyszemu rozrządzeniu pisanego. Nad to bez takowey pieczętki listy do przełożonych zakonu i prowincyi pisane, od nich odbierane i czytane nie będą chybaby komu z zakonników w podróży zostającemu zdarzyło się list w potrzebie napisać z przyciśnieniem używaniu pozwoloney pieczętki, na ow czas na liście wyrazić ma: *z podróży*: a gdy i tego nie uczyni, list takowy niema być czytany.

4-to. W czasie po obiednim, gdy wszyscy, dla dostąpienia nato wyznaczonego odpustu, Nayświętszy Sakrament odwiedzaią, żaden hymnu poty zaczynać niema, poki przełożony, lub mieysce jego utrzymujący znaku nieda, po którym zgodnym głosem wszyscy zaspiewaią hymn: *Богородиця ти еси лоза истинна*: albo też inny do wypadley uroczystości stosuiący się.

5-to. Aby się dosyć stalo rozrządzeniu kapituły prowincyalney torokańskiej, wymagającej, by osoba zakonna z iedney do drugiej prowincyi, na przykład z naszey

Polskiej do Galickej przenosząca się, miała list posłuszny od prowincyała tey prowincyi, do której się przenosi, oraz zezwolenie wyraźne nasze po drugiey stronie listu posłusznego, by się przeniosła. Przeto obowiązujemy mieyscowych przełożonych prowincyi naszej, by żadnego zakonnika z monasteru swego nie wysylali za listem posłusznym, nie mając na nim wyrażoney z podpisem ręki naszej przeniesienia się woli.

Potrzenie. Listy przeszłych turnów okolne, iako to list w roku 1777 dnia 7 miesiąca lutego S.K. z Poczaiowa, drugi w roku 1778 dnia 15 listopada S.K. z Zahorowa, dane i w nich wyrazy i zalecenia, Przewielebnościom i Wielebnościom waszym przypominamy, wszystkie w nich ostrzeżenia pilnemu wykonaniu zalecamy, i tey mocy i wagi mieć chcemy iakoby od nas samych pisane i uroczyście ogłoszone były. Za zaś po niniejszym podziale prowincyi wszystkie // K. 54 (zw) // obliży na iedną tylko naszą, są przeniesione, tym aby się zadosyć uczynić mogło, mieyscowych przełożonych obowiązujemy, aby i sami i onych podręczni, iuż nie po iedney Mszy S. na intencyą prowincyi, ale po dwie na miesiąc bez zawodu odprawiali, w czym obowiązujemy i obciążamy sumnienie każdego. Gdyby zaś iakowym przypadkiem listy okolne przeszłych turnow w którym monasterze nie znaydowały się, tedy J. XX. przełożeni o nie starać się mają i razem z listem niniejszym do aktów wciągnąć, iakoteż każdej ćwierci roku, by czytane były w refektarzu, przykażą: czego gdyby nie uczynili, w czasie wizyty kanoniczney spytani, naganieni będą. Mieć tuż pilne oko mają na Braci zegarki dla wygody noszących, by przy nich taflem przerabianych złotem lub srebrem, z okazałością światową, a barzief z pogorszeniem świeckich, nie nosili, i łańcuszków przy nich mianych z zanadrza dla chluby nie wystawiali.

Nakoniec obowiązujemy mieysć przełożonych, aby iako nayrychley, każdy zgromadzenia swego, tak wieku, iako y professyi, iako naypilniey registryk wygotował, i do nas przesyłał, tym końcem, aby katalog dostatecznie i prędzey osob prowincyi naszej mogli być wygotowany. Gdy nam od J. WW. Biskupów moc iest pozwolona, ap-probowania spowiedników po klasztorach, tey mocy mieyscowym udzielamy przełożonym, z obowiązkiem sumnienia, by każdego z podręcznych examinowali, i examinowanych zdolność nam razem z wyż rzezonym registrykiem przesłali. Co wszystko scislemu zachowaniu gdy poruczamy, niniejszy list dla większey wiary y wagi własną, przy zwykley pieczęci, podpisujemy ręką. Dan w Zahorowie die 29 januarii v.s. 1781 Anno. Innocenty Matkowski ZSBW Opat Kaniowski, Prowincyał prowincyi Polskiej m[anu] p[ropria]. Orest Nachimowski ZSBW sekretarz Prowincyi m[anu] p[ropria]. L[ocus] S[igilli].